

4244

1

I.

Konungen reste till Norge.

(En gammal folkvisa.)

Konungen reste till Norge.: :

Då fäste han fru Edela, fru Edela,

Min skön' Jungfru.

De levde tillsamman med mycken stor fröjd.: :

Å bägge så avlade de barnen tre,

Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Fru Edela dödde från sina små barn.: :

Då fäste han fru Allenborg,

Fru Edla, Fru Edela, min skön' Jungfru.

Det ena barnet hon knuffa, det andra hon slog!.: :

Det tredje det sparkade hon med sin fot,

Fru Edela, fru Edela min skön' Jungfru.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Konungen reste till Norge

1

4244

Små barnen de gingo in till deras far:::

De bådo honom visa deras moders grav.

Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Ack mina små barn gå in till eder styvmor:::

bed henne visa eder moders grav.

Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Små barnen de togo god råd av sig själv:::

de gingo så till deras moders grav.

Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Den ene grät tårar, den andre grät blod,

den tredje grät moder ur svartan jord.

Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Mina små barn gå hem till eder styvmor,

i morgon vill jag komma och försvara eder
Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru!

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

4244

3

Fru Edela reste till konungens gård:::
där stod fru Allenborg och kammade sitt hår.
Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Jag tänkte jag lämna dig stora vaxljus:::
Varför ^{far} mina små barn sitta i mörkan hus?
Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Jag tänkte jag lämna dig bolstrarna blå:::
Varför skall mina små barn bara ligg^a uppå strå?
Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Om du vill vara en mor mot mina barn:::
I himmelen jag skall resa en stol åt dig.
Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Men vill du ej vara en mor mot mina barn:::
I helvetet skall jag bädda en säng åt dig.
Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

4244

4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Var gång du hörer din lucka gå:::
så kan du mig vänta uppå din gård.

Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Nu har jag ej tid, att tala mer med dig:::

Ty himmelens klockor de klämta uppå mig.

Fru Edela, fru Edela, min skön' Jungfru.

Det ena hon kamma, det andra hon tog,:::

Det tredje det vaggade hon med sin fot.

Fru Edela, fru Edela min skön' Jungfru.

Denna visa har berätterskan lärt av sin farmor, vilken var född 1813 och följaktligen ej kunde ~~läsa~~^{skrifva}. I följd härav har visan ej varit upptecknad, utan är bevarad genom muntlig tradition. Då berätterskan endast var fjorton år gammal då farmodern dog modern dog och hon ej själv skrivit upp visan, är det ju ej så underligt om hon glömt någon vers vilket tydligen är fallet på slutet, där ^{en lucka} innehållet ~~se~~ tycks finnas, men eljest är ju den ålderdomliga formen synnerligen väl bibehållen.

Skriv endast på denna sida!

4

4244

5

II.

Två systrar.

Där bodde en fiskare allt ute på en ö.

Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön.

Han hade två döttrar och vackra voro de.

Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön.

Den yngsta var ljus, som den ljusaste dag. Blåser kallt o. s. v.

Den äldsta var mörk, som den mörkaste natt. " "

Den yngsta gick före med uppkammat hår. Blåser kallt, o. s. v.

Den äldsta följde efter med sju falska råd. " " "

Den yngsta hon satte sig ned på en sten. Blåser kallt, o. s. v.

Den äldsta hon stöta henne i havsdjupet ned. " " "

Ack, kära min syster kom hjälp mig upp på lann, Blåser kallt, o. s. v.

så vill jag dig giva min sidenklänning grann. " " "

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Två systrar.

5

4244

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ack, kära min syster den får jag nog ändå, Blåser kallt, o. s. v.

Men aldrig mera skall du på gröna jorden gå. " " "

6

Ack, kära min syster, kom hjälp mig uppå land, Blåser kallt, o. s. v.

så vill jag dig giva mitt vackra halsband. " " "

Ack, kära min syster, det får jag nog ändå, Blåser kallt, o. s. v.

Men aldrig mera skall du på gröna jorden gå. " " "

Ack, kära min syster, kom hjälp mig uppå lann, Blåser kallt, o. s. v.

Så vill jag dig giva min käre fästeman. " " "

Ack, kära min syster, den får jag nog ändå, Blåser kallt, o. s. v.

Men aldrig mera skall du på gröna jorden gå. " " "

Ack, kära min syster hälsa far och mor, Blåser kallt, o. s. v.

och säg att jag i havet dricker bröllopskål.

Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön.

Även denna visa hade berätterskan lärt av sin farmor, och ej hellre denna visa har varit uppskriven, men är ju ~~xx~~ ^{till} såväl form, som innehåll, en typisk folkvisa. Såsom synes är ju ej visan ~~slu~~ ^t, men då berätterskan ej minns flera versar i följd, men ändå minns visans innehåll omtalade hon detta, och för innehållets ~~xxx~~ fullständigande berättar jag detta.

Orsaken ^{den äldre} till systemens avoghet, var såsom tydligen framgår av innehållet i visan, dels avundsjuka för den yngre systemns skönhet och dels detta, att hon älskade hennes fästman och sålunda ej kunde se att han blev systemn make. För att få ~~denna önskan uppfyllt~~ ^{fästmannen} uttänkte hon denna infernaliska plan och då hon fullbordat sitt dåd, gick hon gråtande hem och omtalade den olycka, som drabbat systemn. Naturligtvis omtalade hon händelsen såsom en olyckshändelse och hycklade stor sorg, i vilken föräldrar och fästman uppriktigt deltog, ty av allt att döma var den döda en snäll och god människa. När en tid gått och den svåraste sorgen lagt sig, började hon attacken mot fästmannen och lyckades vinna hans kärlek.

Då saken var ordnad och bröllopet skulle stå, ämnade man

fira detta med pomp och ståt.

Mitt under brölloppshögtidligheterna kom en främling till gården och bad, att få spela på harpa, vilket beviljades honom. Denna harpa, ur vilken han framtrollade sina toner, hade strängar av gyllene kvinnohår och detta hår hade tillhört den döda systemen. Harpolekaren hade nämligen under sina färder kring länder och hav, en gång kommit till den strand där hennes lik av böljorna blivit uppkastat och då hade han tagit hennes vackra hår och av detta tvinnat harposträngarna. Även hennes fingrar hade han satt till någon del i harpan, och när han nu började slå de första ackorden, ~~på harpan~~ ^{harpan} började ~~denna~~ förtälja den händelse, som systemen framställt på ett helt annat sätt än den varit. Vers för vers sjunger harpan ut hur handlingen ägt rum och stumma åhörare bröllopgästerna bekännelsen. Bruden bleknar och brudgummen stelnar och när harpan sjungit visan till slut är också lyckan för den falska systemen slut.

Varje vers, som skildrar händelse börjar så:

^{det} "Och första slag han på harpan slog,

Blåser kallt kallt väder ifrån sjön.

vilken strof utgör refrens på alla versarna.

III.

Den bergtagna.

Och Jungfrun hon skulle till ottesången gå.

Tiden görs mig lång.

Så gick hon den vägen där höga berget låg,
men jag vet att sorgen är tung.

Hon knackade på bergadör'n med fingrarna de små.

Tiden görs mig lång.

Statt upp du höga bergakung, drag låsarna ifrå!
men jag vet att sorgen är tung.

Upp stod bergakungen, drog låsarna ifrå'.

Tiden görs mig lång.

Så var hon i berget i åtta långa år,
men jag vet att sorgen är tung.

Och Jungfrun hon gick sig för bergakungen stå,

4244

10

Tiden görs mig lång.

Gud give att jag hem till min moder finge gå,
men jag vet att sorgen är tung.

Även dessa versar är fragment på en gammal visa, som berätterskan lärt av sin farmor och ej heller denna har varit upptecknad, men den ålderdomliga formen har ju sitt intresse.

Farmodern var, som nämnts, född 1813 i N. Rörums församling och dog 1899 i berätterskans hem i Uggleskri av Munkarps församling. Gumman hette Elsa Larsdotter.

IV.

Fria slott.

(En gammal lek.)

Berätterskan omtalar, att då hon och hennes syskon ibland lekte och stöjade och hennes farmor blev trött på oväsendet, kunde hon säga: "Jag vet inte varför ni alltid ska leka så stormiga lekar, vi lekte alltid så stillsamma lekar!" Då barne^{on}/frågade, vad de då lekte, sade hon,

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Fria slott.

"A, vi fridde slott, å sånt!" När barnen då frågade hur detta tillgick, sade hon, att en av de lekande ställde sig uppe på en sten och detta kallades att försvara slottet. De andra, som vor^o med i leken, skulle försöka draga ned försvararen från stenen, men denne försökte naturligtvis hålla sig kvar så länge, som möjligt. När man så rivit ned honom eller henne, blev det dens tur, som dragit ned försvararen, att stiga upp och försvara slottet.

Naturligtvis skulle barnen försöka leken. Men sade berätterskan, "det var då ingen stillsam lek."

Jag har tagit med berättelsen i sin helhet, eftersom den på ett typiskt sätt visar hur de gamla se på de ungas lekar, men ej minnas, att alla tiders barn äro sig lika, säkerligen hade barnen nära hundra år tidigare stöjat lika mycket när de "fridde sitt slott", som hon sade, men det är som ordspråket säger. "Det sista kommer man bäst ihåg!"
